

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เข้าสู่ยุคของความร่วมมือโดยเฉพาะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค การรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 11 ได้แก่ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดียและการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 รวมทั้งกรอบความร่วมมือ อาทิ กรอบความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก กรอบความร่วมมือกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค : ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (ACMECS) กับประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนามและไทย และ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ คือ กัมพูชา-จีน-พม่า-ลาว-เวียดนาม-ไทย หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation: GMS-EC) ในการพัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานหลักเชื่อมโยงแนวพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในเส้นทาง 3 เส้นทางหลัก อันได้แก่ (1) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) เชื่อมโยง ไทย-พม่า-ลาว-จีน (2) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) เชื่อมโยง พม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม และ (3) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย กัมพูชา และเวียดนามประกอบกับพัฒนาทั้งจุดผ่านแดนถาวร ที่มีอยู่ด้วยกัน 28 แห่ง ตลอดจนได้มีการส่งเสริมศักยภาพตลาดการค้าตามแนวชายแดนทั้งระบบตามแนวชายแดนของประเทศควบคู่ไปด้วยจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยซึ่งต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายด้านโดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาเทคโนโลยี

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง ระหว่างกัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม (ACMECS: Airwady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy) เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จาก ความแข็งแกร่งและความหลากหลายของทั้งห้าประเทศสมาชิกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล

การประชุมระดับผู้นำ ACMECS มีขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ที่เมือง พุกาม สหภาพพม่า ซึ่งผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามในปฏิญญาพุกามเพื่อจัดตั้งกรอบความร่วมมือ ACMECS พร้อมทั้งให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการซึ่งครอบคลุมความร่วมมือ 5 สาขา ได้แก่ การอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน เกษตรและอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงคมนาคม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต่อมา ในการประชุมระดับรัฐมนตรีเมื่อเดือนสิงหาคม 2548 ที่เมือง เสียมราฐ ที่ประชุมเห็นชอบให้สาธารณรัฐเป็นสาขาความร่วมมือที่ 6 ภายใต้กรอบ ACMECS และในปี 2549 ณ เมืองปากเซ สปป. ลาว ที่ประชุมได้เห็นชอบให้แยกความร่วมมือสาขาเกษตรและอุตสาหกรรม และแยกเป็นสาขาความร่วมมือที่ 7 คือ สาขา อุตสาหกรรมและพลังงาน

โครงการสถาปนาเมืองพี่เมืองน้อง เป็นโครงการภายใต้กรอบความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นการจับคู่ระหว่างเมืองชายแดนของทั้ง 2 ประเทศในลักษณะ “City Linking” ของแต่ละประเทศสมาชิก

ซึ่งเป็นหนึ่งในหลาย ๆ โครงการที่ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการ (Plan of Action) โดยจะเป็นการจับคู่กันระหว่างจังหวัดชายแดนของไทยที่มีเศรษฐกิจที่เข้มแข็งกับเมืองชายแดนของประเทศสมาชิกในการส่งเสริมการค้าชายแดน การเชื่อมโยงการขนส่งและโลจิสติกส์และสาขาความร่วมมืออื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดโครงการความร่วมมือระหว่างกันที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่มีการประสานงานกันโดยตรงระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นของแต่ละประเทศสมาชิกในการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเป็นไปในลักษณะที่ยั่งยืน โดยมีโครงการที่จะจัดตั้งเมืองพี่เมืองน้องระหว่างจังหวัดของไทยและจังหวัดของประเทศเพื่อนบ้านจำนวนหลายเมือง และถือเป็นเมืองนำร่องของโครงการ ดังกล่าวได้แก่

1. ตราด-เกาะกง (ไทย-กัมพูชา)
2. แม่สอด - เมียวดี (ไทย-พม่า)
3. มุกดาหาร - สะหวันนะเขต (ไทย-ลาว)
4. น่าน - ปากแบ่ง (ไทย-ลาว)

ตราดและเกาะกงได้ลงนามตกลงในการสถาปนาเมืองพี่เมืองน้องเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2551 ผลที่จะเกิดขึ้นกับบันทึกข้อตกลงนี้มีมหาศาล เพราะปัจจุบันจังหวัดตราด มีถนนสาย 48 ในจังหวัดเกาะกงสามารถเชื่อมโยงการค้าตามชายแดนทางขนส่งทางบกมุ่งสู่พนมเปญ กัมปอต ที่เป็นเมืองท่าส่งไปเวียดนามตอนใต้ได้อย่างสะดวก ส่วนการท่องเที่ยวก็จะเกิดการเดินทางไปมาระหว่าง 2 ประเทศได้ดีและสะดวกกว่าเมื่อ 5-10 ปีที่ผ่านมา ที่จะใช้ทางเรือโดยสาร และในขณะนี้จังหวัดเกาะกงได้ถูกจัดตั้งให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เนียงกก - เกาะกง เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2555

จากแผนพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกที่มีวิสัยทัศน์ในการเป็นประตูสู่เศรษฐกิจโลก จังหวัดตราดถือเป็นหนึ่งในจังหวัดสำคัญของภาคตะวันออกในการขับเคลื่อนการเป็นประตูสู่เศรษฐกิจโลก โดยมีด่านถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดเชื่อมต่อกับบ้านจามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ทั้งนี้เพราะจังหวัดตราดตั้งอยู่บนเส้นทางพัฒนาเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) นั่นคือ Southern Coastal Sub-Corridor กรุงเทพฯ-ตราด-เกาะกง-ฮาเตียน-กาเมาน่าแคน

จากที่กล่าวมาถือเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับที่เป็นทางการ โดยเฉพาะทางการค้าระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชา ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นดังเห็นได้จากตารางรายงานสถิติการค้าชายแดนไทยกับ กัมพูชา (ดูทุกด่านในจังหวัด ตราด) (ล้านบาท) ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 งานสถิติการค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา

ปี ด้าน	ประเภท	2553	2554	2554	2555
				มกราคม - ธันวาคม	
ด้านศุลกากรคลอง ใหญ่ (ศภ.1) จังหวัดตราด	มูลค่ารวม	19,019.11	21,911.69	21,911.69	24,936.72
	ส่งออก	18,917.54	21,761.61	21,761.61	24,454.14
	นำเข้า	101.57	150.08	150.08	482.58
	ดุลการค้า	18,815.96	21,611.52	21,611.52	23,971.56
รวม	มูลค่ารวม	19,019.11	21,911.69	21,911.69	24,936.72
	ส่งออก	18,917.54	21,761.61	21,761.61	24,454.14
	นำเข้า	101.57	150.08	150.08	482.58
	ดุลการค้า	18,815.96	21,611.52	21,611.52	23,971.56

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาความร่วมมือทางการค้า ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา ตราด-เกาะกง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสู่ความสมดุลและความยั่งยืนต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งพร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบจากความร่วมมือทางการค้า ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา ตราด-เกาะกง

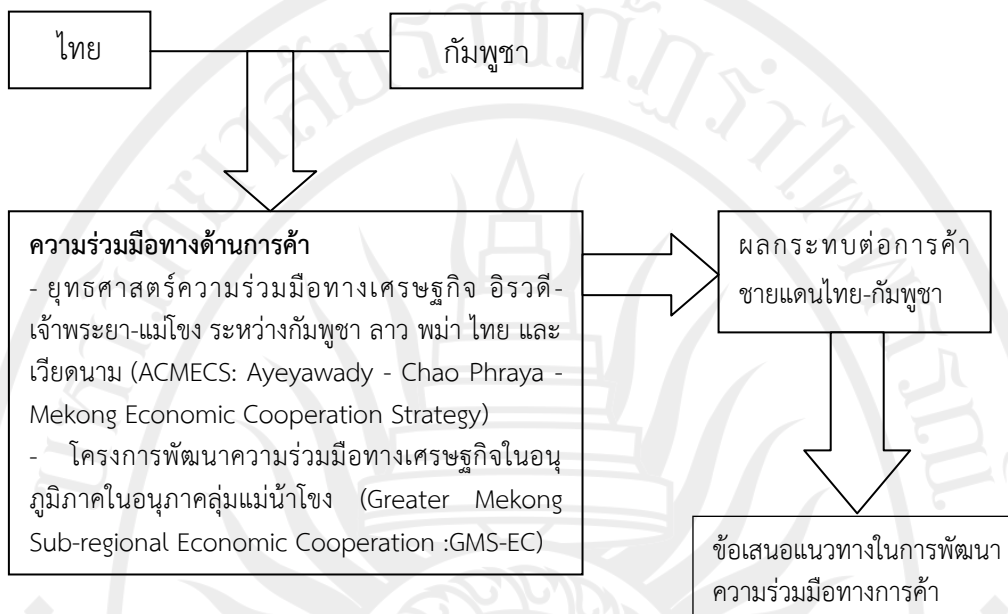
1.2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางการค้า ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา ตราด-เกาะกง

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านกรอบเวลาที่จะทำการศึกษาเริ่มตั้งแต่การลงนามสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องระหว่างจังหวัดตราดกับเกาะกงในวันที่ 6 สิงหาคม 2551 - ปัจจุบัน (2556)

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา กำหนดพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับเกาะกง ประเทศกัมพูชา

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 สร้างและนำองค์ความรู้ไปสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศที่เหมาะสม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.5.2 คาดว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การประสานความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน องค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศได้อย่างยั่งยืน